

De langste van Leiden

Waar komt de naam Lombardsteeg vandaan? Waarom heeft Leiden een Schagensteeg? Wie woonde er in de Bouwelouwensteeg? Hoeveel Molenstegen waren er vroeger in Leiden? Op deze en andere priemende vragen geeft de historische serie Langs Leidse Stegen een antwoord. Vandaag: de Groenesteeg.

De Groenesteeg is met zijn lengte van ruim een halve kilometer misschien wel de langste steeg van Leiden. Wie op de hoek van de Hooigracht bij eetcafé de Hooykist begint te wandelen, kruist achtereenvolgens de Middelstegracht, Uiterstegracht, Vestestraat, Herengracht, Langestraat, Oranjestraat, Waardgracht en Kaarsemakersstraat om uiteindelijk op de aan de Zijlsingel gelegen begraafplaats uit te komen.

Het is niet alleen een van de langste, maar ook een van de oudste stegen. In de jaren negentig van de dertiende eeuw zochten grote groepen vluchtelingen uit het Vlaamse Ieper hun heil in Leiden. Ze waren gevlucht voor de oorlog tussen Frankrijk en Engeland die sinds 1294 voornamelijk in hun woonstreek werd uitgevochten. Leiden was te klein om al deze nieuwe inwoners te kunnen huisvesten en men besloot daarom om naar het oosten toe uit te breiden. Het gebied tussen de Oude en de Nieuwe Rijn werd bij de stad getrokken, de Vestestraat werd de nieuwe vestwal en de Herengracht - die toen nog Vestgracht heette - fungeerde als nieuwe stadsgracht.

De steeg liep vanuit de stad zo de weilanden van de nieuwe, aanvankelijk nog niet volgebouwde wijk in en ontleende aan het landelijk karakter daarvan zijn naam: Groene Steeg. In de middeleeuwen bestond hij uit drie stukken. Het eerste deel tot aan de Middelstegracht heette de Voorste Groenesteeg, tot aan de Uiterstegracht liep vervolgens de Middelste Groenesteeg en het deel tot aan de Vestestraat werd Veststeeg genoemd.

Bij de stadsuitbreiding van 1659 werd de wijk verder uitgebreid tot aan de huidige Zijlsingel. De Groenesteeg werd verlengd tot aan de nieuwe vestwal. De hiermee ruim tweemaal zo lang geworden steeg werd

nu in zes stukken verdeeld, de Lange Groenesteeg, de Korte Groenesteeg, de Groeneveststeeg, de Voorste Groenesteeg, de Middelste Groenesteeg en de Achterste Groenesteeg. Aan het eind van de negentiende eeuw veranderde men deze namen in de Eerste, Tweede, Derde, Vierde, Vijfde en Zesde Groenesteeg.

De begraafplaats aan het eind van de Groenesteeg werd in 1813 in gebruik genomen. Van oudsher werd de stadselite in de kerken begraven - in de Pieterskerk, Hooglandse kerk en Vrouwenkerk. Voor het gewone volk waren er begraafplaatsen op de bolwerken van de stad. Toen Napoleon in 1811 het begraven in kerken verbood, moesten de rijken ook naar buiten. Het bolwerk tussen de Zijlpoort en de Hogewoerdsport werd aangewezen als begraafplaats voor de 'meer gedistingeerde klasse der ingezeetenen'. Omdat de ingang aan de Groenesteeg lag, werd dit ook de naam van de begraafplaats. Hier vonden tussen 1813 en 1975 ongeveer 3500 overledenen hun laatste rustplaats.

TANNEKE SCHOONHEIM

Dr. Schoonheim werkt op het Instituut voor Nederlandse Lexicologie in Leiden. Reageren: tanneke.schoonheim@inl.nl

